

Čís. 12045.

Co má býti závdavkem musí býti dáno v takové časové souvislosti s ujednáním smlouvy, by obé spadalo téměř v jedno. Nebyla-li částka dána v souvislosti s ujednáním smlouvy, šlo jen o zálohu, o splátku na kupní cenu, již může ten, kdo ji dal, žádati od příjemce zpět (§ 1435 obč. zák.), nedošlo-li ke splnění smlouvy, třebaš zaviněním toho, kdo částečně plnil. Lhostejno, jak strany to, co dáno, nazvaly.

V žádosti o vrácení dvojnásobného závdavku jest i žádost o vrácení toho, co bylo skutečně zapraveno jako splátka na kupní cenu.

Dal-li prodatel kupiteli dodatečnou lhůtu ke splnění smlouvy s tím, že, kdyby tuto lhůtu nemohl dodržeti, by mu to před uplynutím lhůty oznámil, že se budou moci dohodnouti, kupitel však tak neučinil a nedodržel danou mu lhůtu, ustoupil prodatel právem od smlouvy, aniž bylo třeba předchozí pohrůžky, že od smlouvy ustoupí, a nemůže se kupitel na něm domáhati náhrady škody.

(Rozh. ze dne 29. října 1932, Rv II 411/32.)

Žalobkyně ujednala dne 19. ledna 1930 se žalovaným písemnou dohodu o koupi jeho domku za 13.000 Kč a vyplatila mu dne 19. června 1930 1.000 Kč. Žalobkyně, tvrdíc, že se žalovaný bezdůvodně zdráhá splniti dohodu, domáhala se na žalovaném zaplacení dvojnásobného »závdavku« a náhrady další škody. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, ježto žalovaný, ana v poskytnuté jí lhůtě žalobkyně smlouvu nesplnila, byl oprávněn ustoupiti od smlouvy a ponechati si to, co mu bylo žalobkyni zaplaceno.

N e j v y š š í s o u d změnil rozsudky obou nižších soudů v ten rozum, že uznal žalovaného povinným zaplatiti žalobkyni 1.000 Kč.

D ů v o d y:

Jest zjištěno, pokud se týče nesporno, že žalobkyně ujednala dne 19. ledna 1930 se žalovaným písemnou dohodu o koupi jeho domku za kupní cenu 13.000 Kč, a že mu vyplatila dne 19. června 1930 zálohu, t. zv. závdavek 1.000 Kč. Odvolací soud má za to, že podle tohoto nesporného přednesu stran bylo 1.000 Kč závdavkem po rozumu § 908 obč. zák. a že i celý obsah žaloby směřuje k uplatnění nároku na vrácení dvojnásobného závdavku. Tvrzení žalobkyně v odvolání, že nešlo o závdavek, nýbrž že šlo jen o zálohu na kupní cenu, označil soud za novotu, poukázav i k tomu, že by žalobkyně nemohla požadovati vrácení dvojnásobné částky, kterou by byla zaplatila předem na kupní cenu. Dovolání právem vytýká, že odvolací soud neposoudil v této příčině věc správně po právní stránce (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Podle § 908 obč. zák. jest závdavkem jen to, co se dává při uzavření smlouvy na znamení, že jest smlouva uzavřena, a i v úmyslu, by bylo zajištěno smluvní plnění. Částka, jež má býti závdavkem, musí tedy býti dána vždy v takové časové souvislosti s ujednáním smlouvy, by obé spadalo téměř v jedno. Tomu však v souzeném případě tak nebylo, neboť, jak uvedeno, smlouva o koupi domu byla sjednána dne 19. ledna 1930 a žalobkyně vyplatila

žalovanému částku 1.000 Kč, kterou oba nižší soudy pokládají za závdavek ve smyslu § 908 obč. zák., teprve dne 19. června 1930. Již z tohoto časového rozpětí mezi sjednáním smlouvy a vyplacením 1.000 Kč plyne, že tato částka nebyla závdavkem podle § 908 obč. zák., nýbrž, že byla vpravdě jen zálohou neboli splátkou na kupní cenu (srovnej rozhodnutí čís. 4362 sb. n. s.). Ani v písemné dohodě ze dne 19. ledna 1930 není zmínky o závdavku, jenž by byl žalobkyní žalovanému dán na znamení uzavření smlouvy a jako jistota za její splnění, nýbrž v dohodě jest jen dodatečné potvrzení žalovaného ze dne 19. června 1930, že přijal jako zálohu 1.000 Kč. Klade-li napadený rozsudek váhu na to, že podle nesporného přednesu stran šlo o závdavek, přehlíží jednak, že podle tohoto přednesu vyplatila žalobkyně žalovanému dne 19. června 1930 zálohu, t. zv. závdavek 1.000 Kč, jednak, že jest nerozhodné, jak onu částku nazvaly strany, neboť jest věcí soudu, by podle zjištěných skutečností sám posoudil právní povahu zaplacené částky. Proto odvolací soud také pochybil, označiv za novotu tvrzení žalobkyně, že nejde o závdavek, neboť toto tvrzení nebylo novým skutkovým přednesem, jímž měl býti rozšířen skutkový podklad první stolice (§ 482 druhý odstavec c. ř. s.), nýbrž šlo o vývody právní, jimiž prováděla žalobkyně odvolací důvod nesprávného právního posouzení věci. Nebylo-li však, jak doličeno, 1.000 Kč závdavkem podle § 908 obč. zák., nemohly v souzeném případě nastati ani účinky, jež spojuje zákon v tomto ustanovení s tím, že smlouva nebyla z viny jedné ze smluvních stran splněna. Neplatí tudíž pro tento případ zejména předpis § 908 obč. zák., který dává straně, jež neměla viny na nesplnění smlouvy, právo podržeti si přijatý závdavek, nýbrž platí tu ustanovení § 1435 obč. zák., že i věci, jež byly dány jako opravdový dluh, může ten, kdo je dal, žádati nazpět od příjemce, když odpadl právní důvod, je podržeti. Poněvadž v souzeném případě nedošlo ke splnění ujednané kupní smlouvy a nebylo zvláštní úmluvy, co se má státi se zálohou pro případ, že nedojde ke splnění smlouvy, drží žalovaný částku 1.000 Kč, kterou mu žalobkyně zaplatila předem jako část kupní ceny, bezdůvodně a není oprávněn si ji ponechat, třebaže žalobkyně zavinila, že smlouva nebyla splněna, a žalobkyně jest oprávněna požadovati na žalovaném podle § 1435 obč. zák. vrácení oné částky (srovnej rozhodnutí čís. 5947 a 6756 sb. n. s.). Žádajíc vrácení dvojnásobného »závdavku«, žádala žalobkyně i vrácení toho, co žalovanému skutečně zapravila jako splátku na kupní cenu, a měly proto nižší soudy při správném právním nazírání na věc v tomto rozsahu žalobě vyhověti. Ježto tak neučinily, bylo dovolání v tomto směru vyhověno a uznáno právem, jak se stalo, aniž bylo zapotřebí obírat se ještě zvlášť dovolacím důvodem rozporu se spisy.

Pokud se však dovolání domáhá odsouzení žalovaného k zaplacení další částky 1.245 Kč, není odůvodněno. Že žalobkyně není oprávněna, požadovati na žalovaném zaplacení dalších 1.000 Kč podle ustanovení § 908 obč. zák., plyne z toho, co bylo řečeno shora. Nemá však na zaplacení této částky aniž dalších požadovaných 245 Kč nárok ani z důvodu náhrady škody. Nehledíc k tomu, že žalobkyně ve svém přednesu v první stolici co do požadované částky 1.000 Kč tvrzenou škodu vůbec ničím neopodstatnila a že to, co o této škodě uvedla teprve v odvolání,

bylo nepřipustnou novotou podle § 482 druhý odstavec c. ř. s., nebylo prokázáno, že škoda, vzniklá žalobkyni podle jejího tvrzení nesplněním smlouvy, byla zaviněna žalovaným. Nižší soudy zjistily, že žalovaný dal žalobkyni dodatečnou lhůtu ke splnění smlouvy do 28. září 1930 a že jí řekl, že, kdyby tuto lhůtu nemohla dodržeti, by mu to před uplynutím lhůty oznámila rekomandovaným dopisem, že se budou moci dohodnouti. Ježto tak žalobkyně neučinila a nedodržela danou jí lhůtu, ustoupil žalovaný právem podle § 918 obč. zák. od smlouvy, aniž bylo zapotřebí předchozí pohružky, že od smlouvy ustoupí. Ježto tudíž žalobkyně svou liknavostí sama zavinila, že žalovaný odstoupil od kupní smlouvy, nemá proti němu nárok na náhradu škody z důvodu nesplnění této smlouvy a nebylo proto dovolání po této stránce vyhověno.

Čís. 12046.

Usnesení, jímž jest na otci vynucováno odevzdání nezletilého syna do výchovy a výživy jeho matce, jest nezákonné, činí-li chování se dítěte, jež jeví živelný odpor proti tomu, by bylo odvedeno k matce, otci nemožným provéstí toto soudní nařízení.

Sezná-li opatrovnický soud, že odpor dítěte proti matce jest živem otcem, jest na něm, by uvažoval o vhodných opatřeních, by dítě bylo z vlivu toho vymaněno, a nelze-li za nynějších poměrů prozatím provéstí rozhodnutí, by dítě bylo vydáno do výchovy a výživy matky, by se výchova jeho dala v prostředí, které by zaručovalo, že dítě bude vedeno k lásce a povinné úctě k oběma rodičům.

(Rozh. ze dne 3. listopadu 1932, R I 607, 608/32.)

Rekursní soud nevyhověl rekursům manželského otce do usnesení prvního soudu, jimiž byla uložena manželskému otci pokuta, ježto nevyhověl příkazu soudu, by odevzdal dítě nezl. Alexandra R-a do výchovy a výživy matky.

Nejvyšší soud změnou usnesení rekursního soudu zrušil usnesení prvního soudu, ukládající manželskému otci pokutu.

Důvody:

Rekurent právem vytýká napadeným usnesením nezákonnost v tom směru, že nemůže býti na něm vynucován čin pro něho nemožný. Takovým činem jest pro něho odevzdání nezletilého jeho syna Alexandra R-a do výchovy a výživy jeho matce Marii R-ové, ač povinnost k tomu měl podle pravoplatných rozhodnutí soudních. Výkon rozhodnutí těch nezávisí výhradně na vůli rekurentově; jde o vydání syna, a tu nutno vzít zřetel i na něho a uvážit, zda důvody v jeho osobě a chování nečiní otci nemožným provéstí nařízení soudní. Ze spisů opatrovnických a ze spisů okresního soudu trestního v Praze jde na jevo, že nezletilý Alexandr R. jeví živelný odpor proti tomu, by byl odveden k matce Marii R-ové. Býv jí odevzdán soudním vykonavatelem dne 6. června 1931 utekl od ní, když se s ním vrátila z pobytu na venkově do Prahy dne 19. července